

Hoofdpunten Monitoring Diergezondheid Kleine Herkauwers

Tweede helft 2013

Resistentie-ontwikkeling; punt van zorg bij parasitaire infecties

Bij meerdere voor pathologisch onderzoek aangeboden kleine herkauwers werd een parasitaire infectie vastgesteld. In 2012 werd voor het eerst moxidectine resistentie in Nederland vastgesteld. Dit jaar is door meerdere dierenartsen melding gedaan van verdenkingen van het voorkomen van resistentie voor moxidectine. Infecties met *Haemonchus contortus*, de rode lebmaagworm, werden al in de eerste helft van 2013 vastgesteld bij voor pathologisch onderzoek aangeboden schapen. In het eerste halfjaar van 2013 zijn op grote schaal voorjaarsinfecties met leverbot voorgekomen. Een voorjaarsinfectie komt niet vaak op deze schaal en ging gepaard met acute leverbotziekte en sterfte. Daarna heeft leverbot ook in de tweede helft van 2013 tot sterfte op schapenbedrijven geleid. Verdere verspreiding van triclabendazol resistentie is een punt van zorg.

Q-fever; stand van zaken

In 2013 bleef er belangstelling voor Q-fever, hoewel dat minder was dan in voorgaande jaren. Vanaf 2005 werden door *Coxiella burnetii* veroorzaakte abortusuitbraken vastgesteld op melkgeiten- en melkschapenbedrijven en in 2008 werden dergelijke uitbraken meldingsplichtig. In 2010, 2011, 2012 en 2013 werd deze diagnose bij ingezonden abortusmateriaal van schapen en geiten niet meer gesteld. De tankmelkmonitoring Q-fever is in 2013 gecontinueerd. Alle bedrijven werden gedurende het aflamseizoen van 1 december 2012 tot 1 juni 2013 en vanaf december 2013, elke twee weken bemonsterd. Vrije bedrijven werden buiten deze periode elke maand bemonsterd.

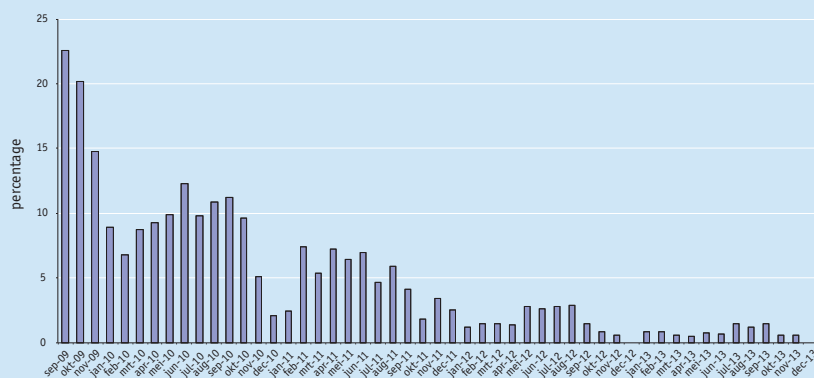
Besmet verklaarde bedrijven werden het hele jaar elke twee weken bemonsterd. In 2013 zijn in het eerste halfjaar twee bedrijven opnieuw besmet verklaard. De vaccinatieplicht voor Q-fever blijft voorlopig bestaan en ook in 2013 moesten alle melkgeiten- en melkschapenhouders hun dieren voor 1 augustus laten vaccineren. Een vaccinatieplicht geldt ook voor bedrijven met een publieksfunctie en ook schapen en geiten die naar een keuring gaan moesten in 2013 zijn gevaccineerd.

Tot 31 december 2013 zijn 19 meldingen ontvangen van Q-koorts bij mensen, met een eerste ziektegedag in 2013. Er was geen sprake van clustering in plaats of tijd.

Antibioticagebruik bij kleine herkauwers laag

In 2013 heeft de GD in samenwerking met een twaalfstal dierenartsen-praktijken een nulmeting antibioticagebruik in de schapen- en geitenhouderij uitgevoerd, in opdracht van het ministerie van Economische Zaken. In het algemeen kan worden gesteld dat het gebruik in de sector, zoals verwacht, laag was. Het gebruik van zogenaamde tweedekeuze middelen en het op kleine schaal gebruiken van oogzalven die verboden zijn bij voedselproducerende dieren vormen punten van aandacht. Een groter aandachtspunt lijkt het feit dat een groot deel van de beroepsmatige schapenhouders geen of zeer weinig antibiotica gebruikt. Dit heeft geleid tot de vraag of op deze bedrijven alleen de eigen dierenarts antibiotica voorschrijft.

Overzicht van het percentage bedrijven met een *Coxiella burnetii* positieve tankmelk PCR in de periode 2009– 2013

De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld. Hierbij ligt het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij de GD. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring - het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van meer algemene trends en ontwikkelingen anderzijds - te bereiken. Het Ministerie van EZ en het PVV geven financiële ondersteuning aan de monitoring.

Scrapie

Met de huidige kennis van zaken is fokken op scrapie-resistentie de beste manier om scrapie te bestrijden maar de animo om hieraan deel te nemen neemt af. De scrapiebestrijding in Nederland mag best succesvol worden genoemd. De prevalentie van klassieke scrapie bij gestorven en geslachte schapen in Nederland was in 2002 bijna twee per duizend geteste dieren. In 2009, 2010 en 2011 werden er in totaal in Nederland respectievelijk maar 3, 2 en 1 bevestigde gevallen gevonden. En in 2012 zijn voor het eerst in jaren geen gevallen van klassieke scrapie bij schapen in Nederland vastgesteld. In 2013 zijn twee gevallen van klassieke scrapie en twee gevallen van atypische scrapie aangetoond via de monitoring aan de slachtlijn en bij Rendac. Op basis van het aantal in Nederland aanwezige schapen en geiten ouder dan een jaar, is, op basis van EU-regelgeving, het aantal verplichte onderzoeken op scrapie met ingang van 22 november 2013 van 20.000 teruggebracht naar 1.500. Deze onderzoeken zullen worden uitgevoerd op hersenen van bij Rendac aangeboden schapen en geiten ouder dan een jaar. Hiermee is de steekproef zoals die aan de slachtlijn werd uitgevoerd komen te vervallen. Ondanks het feit dat de verplichting om te fokken met scrapieresistente rammen in 2007 is komen te vervallen, zal het aantal aangetoonde gevallen van scrapie door de verminderde testfrequentie hoogstwaarschijnlijk in de komende jaren nog lager liggen.

Overige bevindingen

Andere opvallende bevindingen in de huidige periode zijn darmontsteking bij een melkgeit ten gevolge van een infectie met *Yersinia pseudotuberculosis*, sterfte op schapenbedrijven na verkeerd gebruik van diergeneesmiddelen, gevallen van caseous lymfadenitis, een *Salmonella Dublin*-infectie op een zelfkazend melkgeitenbedrijf en *Staphylococcus scuirii* in de melk van een geit. Bevindingen die zijn opgevolgd in de huidige periode zijn de leverbot voorjaarsinfectie en de verspreiding van resistentie voor triclabendazol, spastische parese bij melkgeiten, verontreinigd krachtvoer met ijzerdeeltjes, verkeerd gebruik van een injecteerbaar vitaminepreparaat dat tot hypervitaminose D leidde, problemen met listeria-bacteriën en abortus bij kleine herkauwers.

Hampshire Down (Bron: Hof van Autriche)

Schmallenbergvirus kliniekstudie schaaap

In het najaar van 2013 heeft de GD de zogenaamde schmallenbergvirus (SBV) kliniekstudie schaaap opgeleverd die in opdracht van de Europese Commissie (DG SANCO) en het ministerie van Economische Zaken (EZ) is uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat het voorkomen van afweerstoffen (seroprevalentie) op de case bedrijven niet significant anders was dan op de controle bedrijven. Ook de prevalentie van schapen die een afwijkend lam hadden geworpen en schapen die enkel normale lammeren hadden geworpen bleek niet significant te verschillen. Naast vaccinatie is het uitstellen van het dekseizoen tot minimaal oktober voor serologisch negatieve dieren een preventieve maatregel om verliezen ten gevolge van een infectie met SBV te voorkomen. Omdat schapen na een doorgemaakte infectie mogelijk levenslang zijn beschermd, zal het risico op aangeboren misvormingen ten gevolge van een infectie met het SBV waarschijnlijk voornamelijk liggen bij niet eerder geïnfecteerde vroeg in het seizoen gedekte schapen. De economische impact van een infectie is vermoedelijk beperkt tot de bedrijven met misvormde lammeren.

Borging

In 2013 heeft de GD in samenwerking met het Stamboek Hampshire Down Nederland en het Swifter Schapen Stamboek in het kader van de borging van het certificeringsprogramma voor scrapie van de GD een geselecteerde groep schapenhouders de mogelijkheid geboden om vrijwillig van één of meerdere rammen met een zogenaamd "papiergenotype", de erfelijke gevoeligheid voor scrapie te laten controleren. Alle onderzochte rammen bleken genotype ARR/ARR te hebben. Een mooi resultaat voor zowel de aan de steekproef deelnemende Hampshire Downfokkers en Swifterfokkers alsook voor de GD.